

Voorstel aan college en raad

Nummer:	02430000201218
Datum:	11 mei 2026
Opsteller:	R.P.C. van Drunen
Portefeuillehouder:	Wethouder M. Pijnenburg
Onderwerp:	definitief Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk

Het college van B&W besluit:

1. in te stemmen met de reactie op de zienswijze en het ontwerp Ruimtelijk kwaliteitsplan historische varende schepen Harderwijk naar aanleiding van de zienswijze niet aan te passen;
2. de nadere regels vaste ligplaatsen historische schepen Harderwijk, gelet op artikel 13.1a lid 2 Vflo, met het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk als bijlage vast te stellen;
3. de raad voor te stellen om het Beleid historische schepen Harderwijk, geldend vanaf 31 juni 2019, in te trekken;
4. de raad voor te stellen om het benodigde budget voor 2026, groot € 70.000,- ten laste te brengen van de algemene reserve en de begroting overeenkomstig aan te passen.

Inleiding

Aanleiding

Het ontwerp van het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk heeft 6 weken ter inzage gelegen. Over het ontwerp is een zienswijzen ingediend. In de toelichting op beslispunt 1 is de reactie op de zienswijze uiteengezet. De voorstel om het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk ongewijzigd vast te stellen.

Historische schepen versterken de aantrekkelijke uitstraling en het historisch karakter van Harderwijk, zowel in als buiten het vaarseizoen. Wij hebben kwaliteitscriteria opgesteld om de waarden en kwaliteiten van de havens voor historische schepen veilig te stellen. De kwaliteitscriteria maken ook de ontwikkelingen die kunnen bijdragen aan de herkenbaarheid en beleefbaarheid van deze havengebieden mogelijk. De aanvragen om een ligplaatsvergunning voor historische schepen toetsen wij aan de kwaliteitscriteria. Voor de volledigheid, op grond van de Verordening fysieke leefomgeving Harderwijk (Vflo) gaat het altijd, dus ook in dit voorstel, om varende historische schepen.

Het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische varende schepen Harderwijk is een verdere uitwerking van de wijziging van de Vflo. De aanleiding van de wijziging is het besluit om af te stappen van de toetsingscommissie die eerder was benoemd op basis van het Beleid historische schepen Harderwijk. Na de vaststelling van de wijziging door de gemeenteraad op 12 december 2024 adviseert de Adviescommissie Omgevingskwaliteit over de beeldkwaliteit: is de beeldkwaliteit van het historisch schip passend bij de karakteristieken van de havens en heeft het schip een toegevoegde waarde. Kaders zoals vastgelegd in het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische varende schepen Harderwijk is ook een nadrukkelijke wens van de Adviescommissie Omgevingskwaliteit.

De kwaliteitscriteria zijn opgenomen in het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk. Dit plan is in nauwe samenwerking met het externe Adviesbureau de ErfgoedWerf opgesteld. Het ontwerpplan is besproken met de vier in Harderwijk gevestigde organisaties die zich inzetten voor het behoud van varende erfgoed. Hun opmerkingen en suggesties zijn waar nodig verwerkt in het ontwerp.

De basis voor het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk is de Vflo. Het college heeft op grond van de verordening de bevoegdheid om nadere regels vast te stellen over de uitwerking van het toetsingskader zoals omschreven in artikel 13.1, lid 5 Vflo:

“Een schip kan uitsluitend in aanmerking komen voor een vaste ligplaats voor een historisch schip als wordt voldaan aan het navolgende toetsingskader en de uitwerking ervan in nadere regels:

- a. het schip is bestemd en wordt gebruikt om te varen;*
- b. het schip staat ingeschreven in het Register Varend Erfgoed Nederland (REVN) zoals genoemd in artikel 13.4;*
- c. het exterieur van het schip verkeert zichtbaar in goede en verzorgde staat van onderhoud; en*
- d. het schip heeft een toegevoegde waarde voor de ruimtelijke kwaliteit.”*

Daarnaast moet het schip uiteraard ook qua omvang, afmetingen (lengte, breedte, diepte, hoogte) tonnage en volume passen aan de kades die zijn aangewezen voor historische schepen.

Het Ruimtelijk kwaliteitsplan varende historische schepen Harderwijk geeft invulling aan de bevoegdheid om nadere regels vast te stellen over de uitwerking van het toetsingskader.

Kader

- Verordening fysieke leefomgeving Harderwijk
- gebiedsontwikkeling Waterfront. In deze gebiedsontwikkeling is rekening gehouden met de historische schepen. De toetsingscriteria sluiten aan bij de vormgeving van de gebouwde omgeving

Alternatieven

Een realistisch alternatief is niet beschikbaar.

Kanttekening

Op 28 januari 2025 heeft het college de lijst rangorde historische schepen (13.11a van de Vflo) vastgesteld. De schepen en de eigenaren op deze lijst hebben voorrang bij de verdeling van ligplaatsen voor historische schepen. Zij moeten uiteraard wel voldoen aan de criteria en de nadere uitwerking daarvan in het Ruimtelijke kwaliteitsplan. De kans bestaat dat een schip op de vastgestelde lijst niet aan de criteria voldoet en daarmee niet in aanmerking komt voor een ligplaatsvergunning voor een historisch schip.

Beoogd effect

Vaststellen van het Ruimtelijk kwaliteitsplan varende historische schepen Harderwijk

Argumenten

1. Het ontwerp van het Ruimtelijk kwaliteitsplan varende historische schepen Harderwijk heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Over het ontwerp is door een belanghebbende een zienswijze ingediend. De zienswijze bevat, samengevat, de volgende argumenten:
 - Het ontwerp is in strijd met het eigendomsrecht. Hierbij wordt aangevoerd, dat het ontwerp voorschriften beoogt te stellen met betrekking tot het gebruik en beheer van een kade die in privé-eigendom is.
 - De beoogde regels zijn onvoldoende gerechtvaardigd en disproportioneel.
 - De beoogde vergunningsplicht is onvoldoende gerechtvaardigd en disproportioneel.
 - Het ontwerp is in strijd met de Dienstenrichtlijn, omdat de in het ontwerp opgenomen vergunningsplicht voor een ligplaats een beperking vormt op de vrije dienstverlening als bedoeld in de Dienstenrichtlijn.
 - Het overgangsrecht is onvoldoende en houdt geen of onvoldoende rekening met de gerechtvaardigde belangen van de huidige eigenaren van schepen die reeds in de haven aanwezig zijn.
 - Het ontwerp is in strijd met diverse algemene rechtsbeginselen van behoorlijk bestuur, waaronder het rechtszekerheidsbeginsel.

Onze conclusie is dat de zienswijze geen aanleiding geeft voor een aanpassing van het ontwerp Ruimtelijk Kwaliteitsplan. Samengevat is de reden hiervoor dat de zienswijze de reikwijdte van het ontwerp te buiten gaat en dat het ontwerp voldoende waarborgen biedt voor de beoordeling van

historische schepen inclusief het historisch schip van de indiener. Voor de inhoudelijke onderbouwing van de conclusie verwijzen wij naar de bijgevoegde brief.

2. Naast de zienswijze is er ook geen andere aanleiding om het Ruimtelijk kwaliteitsplan varende historische schepen Harderwijk aan te passen. Het plan kan daarom ongewijzigd worden vastgesteld als nadere regel.
3. Op 18 juli 2019 is het Beleid historische schepen Harderwijk vastgesteld door de raad. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn (op hoofdlijnen) onderdelen uit het beleid overgenomen in de Omgevingsvisie gemeente Harderwijk 2040. In 2024 zijn essentiële onderdelen uit het beleid opgenomen in de paragraaf Historische schepen van de Vflo. Het Ruimtelijk kwaliteitsplan varende historische schepen Harderwijk is in feite de afronding van het verankeren van het beleid onder het regime van de Omgevingswet. Het gevolg is dat het Beleid historische schepen Harderwijk kan worden ingetrokken.
4. Om te kunnen beoordelen of een historisch schip zichtbaar in goede en verzorgde staat van onderhoud verkeert en of het schip een toegevoegde waarde heeft voor de ruimtelijke kwaliteit is deskundigheid van historische schepen vereist. In het Ruimtelijk kwaliteitsplan is dit inhoudelijk toegelicht. Wij hebben deze kennis niet in huis en moeten daarvoor een onafhankelijke externe deskundige inschakelen. De kosten hiervoor worden geraamd op € 70.000.

Onderdeel van de nadere regels is een externe advisering over de historische staat en waarde van het schip, noodzakelijk voor de beoordeling van vergunningaanvragen voor een ligplaats voor een historisch schip. Voor dit onderdeel van het vergunningproces ontbreekt bij ons de kennis en expertise. Daarvoor hebben wij kennis nodig van een externe onafhankelijke expert. Bij de vaststelling van het beleid en later in de Vflo en de nadere regels was niet voorzien in deze advieskosten omdat eerder een (niet onafhankelijke) toetsingscommissie was benoemd. Dit is bij het vaststellen van de Vflo en de nadere regels gewijzigd in een onafhankelijke Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en een externe expert. Beide zijn onafhankelijk en deskundig.

Voor de externe advisering moeten wij kosten maken. Op grond van de Vflo en de nadere regels kunnen wij de kosten niet verhalen op de aanvrager. De kosten van de onafhankelijke externe expert ramen wij op € 70.000. De beoordeling waarvoor wij externe expertise nodig hebben is een proces waar wij nog geen ervaring mee hebben. Inschatten van de kosten is daarom lastig, maar de verwachting is dat het geraamde bedrag voldoende is voor de externe advisering. Dit zijn incidentele kosten die alleen nodig zijn voor de historische schepen waarop de voorrangregel op grond van de Vflo van toepassing is.

De verwachting is dat wij voor alle aanvragen in 2026 en 2027 een extern advies nodig hebben om de vergunningprocedures voor alle historische schepen te doorlopen. Dit gaat om de schepen waarvoor de voorranglijst is vastgesteld. De kosten voor alle gevallen daarna gaan onderdeel uitmaken van de legesverordening. Dit aspect nemen wij mee in de jaarlijkse herziening van de legesverordening.

Omgevingswet

Voor zover nodig voorzien de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan in de ligplaatsen voor historische schepen, inclusief een in aantal beperkte woonfunctie en bedrijfsmatige functie. De juridische kaders over onder meer de vergunningplicht en eisen waaraan een historisch schip moet voldoen zijn vastgelegd in de Vflo. Op termijn wordt de Vflo onderdeel van het Omgevingsplan.

Financiën

Om te kunnen starten met de vergunningprocedures in 2026 vragen wij voor dit jaar het benodigde budget van €70.000 te dekken ten laste van de algemene reserve. Een eventueel restantbudget in 2026 zal worden overgeheveld naar 2027.

Duurzaamheid

Dit voorstel heeft geen gevolgen voor de duurzaamheidsambities.

Inwonerperspectief

Het ruimtelijke kwaliteitsplan biedt kaders voor het versterken van de aantrekkelijke uitstraling en het historisch karakter van Harderwijk, zowel in als buiten het vaarseizoen. Zowel de eigenaren van historische schepen als de inwoners van de stad profiteren van deze versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Daarnaast biedt het plan ook kaders voor historische schepen waarop gewoond kan worden. Voor zover wij dat in deze fase kunnen overzien gaat het om in iedere geval 11 schepen. Het plan draagt, ook al is dat in beperkte mate, daarmee bij aan de behoefte om te wonen (op het water).

Communicatie

Het concept van het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk is vooraf besproken met de vier organisaties die zich inzetten voor het behoud van varend erfgoed. Waar nodig zijn de opmerkingen van de organisaties verwerkt in het ontwerp. Het concept is ook besproken met de Adviescommissie Omgevingskwaliteit.

Het definitieve plan dat voorligt voor de vaststelling is ongewijzigd. Wij hebben het plan daarom niet opnieuw besproken met de vier organisaties die zich inzetten voor het behoud van varend erfgoed en de Adviescommissie Omgevingskwaliteit. Deze partijen gaan wij actief informeren over de vaststelling.

Voor het overige vindt communicatie over de publicatie van het ontwerp van het Ruimtelijk kwaliteitsplan historische schepen Harderwijk plaats via de gebruikelijke communicatiekanalen die wij inzetten.

Vooruitlopend op de vaststelling hebben wij een indeling gemaakt van de ligplaatsen voor historische schepen waarvoor burgemeester en wethouders eerder de Lijst rangorde historische schepen (artikel 13.11.a Vflo) heeft vastgesteld. Doel van de indeling was om na te gaan of voor deze schepen voldoende ruimte beschikbaar is aan de kades die zijn bedoeld voor de historische schepen. De indeling die wij hebben gemaakt is besproken met de vier organisaties. Dit heeft voor een beperkt aantal ligplaatsen geleid tot een verschuiving in de indeling. Deze sessie werd door de vier organisaties zeer gewaardeerd.

De conclusie is dat de kades voldoende ruimte bieden voor de schepen die op de Lijst rangorde historische schepen (artikel 13.11.a Vflo) staan.

Uitvoering

De uitvoering beperkt zich tot de publicatie en communicatie over de publicatie.

Evaluatie

Vooralsnog is er geen aanleiding voor een evaluatie.

Bijlagen

1. Rapport RKP Varende historische schepen Harderwijk
2. Beleid historische schepen Harderwijk - 2019-07-18